

Temat: Charakterystyka populacji gniewosza plamistego *Coronella austriaca* i jego siedlisk na terenie Lubelszczyzny

Celem pracy była charakterystyka populacji gniewosza plamistego i jego siedlisk na terenie Lubelszczyzny. Badania prowadzono w latach 2011-2014. Teren badań obejmował powierzchnię 365 km², w tym lasy Nadleśnictwa Zwierzyniec, Nadleśnictwa Józefów oraz obszar Roztoczańskiego Parku Narodowego. Wyznaczono 25 stanowisk (18 leśnych, 4 nieleśne i 3 ekotonowe), gdzie systematycznie obserwowano węże. Dla dokładnej charakterystyki populacji gniewosza plamistego zebrano informacje dotyczące: parametrów demograficznych oraz wyznaczono i scharakteryzowano pod względem przyrodniczym wykryte stanowiska węży. Liczba obserwowanych węży na poszczególnych stanowiskach w kolejnych latach była zmienna. Najwięcej węży zaobserwowano w roku 2013 - 123 osobniki, najmniej w roku 2012 - 86 osobników. Łącznie zinwentaryzowano 393 osobniki dojrzałe płciowo, 79 osobników nowo narodzonych oraz 43 węże młodociane. W populacji dominowały osobniki dojrzałe płciowo (w kolejnych latach od 70% do 84%), następnie licznie obserwowano osobniki nowo narodzone (w kolejnych latach od 2% do 26%) i najmniej licznie osobniki młodociane (w kolejnych latach od 4% do 15%). Struktura płciowa była wyrównana, wynosiła 1:1 i wskazywała na niewielką dominację samców. Głównymi przyczynami śmiertelności gniewosza plamistego na terenie badań okazał się: ruch kołowy i działanie bezpośrednie człowieka. Stwierdzono istotne statystycznie różnice między liczbą obserwowanych węży w kolejnych miesiącach na wyróżnionych typach stanowisk. Najwyższą aktywność tego gada stwierdzono w maju. Najczęstszych obserwacji, niezależnie od pory roku, dokonywano około godziny 11 i godziny 14. W każdym z 25 stanowisk określono liczbę jaszczurek: zwinek i żyworodnych, ponieważ te dwa gatunki stanowią główne ofiary gniewosza plamistego. Łącznie w trakcie prowadzenia badań na wszystkich stanowiskach stwierdzono 397 jaszczurek zwinek i 255 jaszczurek żyworodnych. Średnia różnica liczby obu gatunków jaszczurek obserwowanych na poszczególnych typach stanowisk nie była statystycznie istotna. Istotne statystycznie różnice stwierdzono w liczbie jaszczurek w zależności od pór roku. W trakcie prowadzenia monitoringu stwierdzono występowanie 175 żmij zygzakowatych oraz 117 zaskrońców zwyczajnych. Na stanowiskach wyróżniono siedem rodzajów schronień wykorzystywanych przez węże. Schronieniem najczęściej wykorzystywanym przez gniewosza plamistego były odpowiednio: wykroty, stopy gałęzi, kryjówki podziemne i stopy kamieni. Najliczniej schronienia te występowały na obszarach leśnych, mniej licznie na ekotonowych i najmniej licznie na terenach nieleśnych. Średnia długość dorosłych samic gniewosza plamistego wynosiła 59,1 cm, a samców 53,8 cm (N=239). Zważono 62 dojrzałe płciowo osobniki gniewosza plamistego. Średnia masa ciała dorosłych węży wynosiła 56,6 g. Samice były zazwyczaj cięższe od samców. Średnia masa nowonarodzonych węży wynosiła 3 g, zaś ich długość 17,9 cm (N=31). Stwierdzono, że na Lubelszczyźnie gatunek ten zajmuje głównie stanowiska leśne (72%), a jedynie w 28% stanowiska nieleśne i ekotonowe. Dominującym zbiorowiskiem leśnym, gdzie obserwowano tego węża, okazały się bory świeże (stwierdzone na 77% stanowisk leśnych), w 17% bory bagienne i w 6% bory mieszane świeże. Na stanowiskach nieleśnych i ekotonowych gatunek ten stwierdzano na łąkach świeżych, ciepłolubnych murawach, agregacjach mietlicy, szuwarach turzycowych oraz zdegradowanych łąkach bogatych w roślinność typowo ruderalną.

Słowa kluczowe: środowisko występowania, struktura wieku i płci, potencjalne schronienia, dostępność ofiar, liczebność, gniewosz plamisty, Lubelszczyzna,